Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PEDRO KRUSA VILJALONA
[*PEDRO CRUZ VILLALÓN*] SECINĀJUMI,
sniegti 2011. gada 8. septembrī [1]

Lieta C-347/10

A. Salemink
pret
Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen

Rechtbank Amsterdam (Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums — Obligātā apdrošināšana — Darbnespējas pabalsta atteikums — Darba ņēmēji, kas nodarbināti uz gāzes ieguves platformām, kuras atrodas kādas dalībvalsts teritoriālajai jūrai pieguļošā kontinentālajā šelfā

Satura rādītājs

I – Atbilstošās tiesību normas 2

A – Starptautiskās tiesības 2

B – Savienības tiesības 3

C – Valsts tiesības 3

II – Fakti 4

III – Uzdotais jautājums 5

IV – Tiesvedība Tiesā 6

V – Argumenti 6

VI – Vērtējums 7

A – Ievada apsvērums 7

B – Starptautiskās tiesības kā sākumpunkts: kontinentālais šelfs kā valstu suverēno varu īstenošanas joma 8

1 — Oriģinālvaloda – spāņu.

C – Ietekme uz Savienības tiesībām 10

D – Nīderlandes kompetences kontinentālajā šelfā 11

E – Vairāku sociālā nodrošinājuma sistēmu iespējamība un tās pamats 11

F – Nīderlandes tiesības kā tās piekrastei pieguļošajā kontinentālajā šelfā piemērojamais valsts likums. Savienības tiesību piemērošanas sekas 12

VII – Secinājumi 14

1. Spriedumos lietās *Prodest*[2] un *Aldewereld*[3] rodamā judikatūra šajā gadījumā ļauj sniegt atbildi, pamatojoties uz apsvērumu par darba tiesisko attiecību īpašo saikni ar kādas dalībvalsts tiesību sistēmu. Tomēr alternatīvi ar *Rechtbank Amsterdam* [Amsterdamas tiesas] uzdoto jautājumu Tiesai var arī būt dota iespēja spriest par kontinentālā šelfa[4] kā dalībvalstu suverenitātes īstenošanas jomas un tādēļ Savienības tiesību teritoriālās piemērošanas jomas (LES 52. panta 1. punkts) iedabu.

2. Tā kā atbilstoši šajos secinājumos apgalvotajam kontinentālais šelfs jāuzskata par "Savienības teritoriju" Kopienu tiesību piemērojamībai to kompetenču jomā, kuras tai ir piešķīrušas dalībvalstis, tā resursu izmantošanā nodarbināto darba ņēmēju tiesiskais stāvoklis nevar atšķirties no valsts teritorijā *stricto sensu* strādājošo stāvokļa. Izsakoties konkrētāk, minēto darba ņēmēju nodrošinājuma regulējumā nedrīkstētu būt citas atšķirības, ka vien tās, kas ar Līgumos garantētajām brīvībām izrādītos saderīgas Regulas Nr. 1408/71 gaismā.

I – Atbilstošās tiesību normas

A – *Starptautiskās tiesības*

3. ANOJTK 77. panta 1. punktā ir noteikts:

"Piekrastes valsts īsteno suverēnās tiesības uz kontinentālo šelfu tā izpētes un tā dabas resursu ieguves nolūkā."

4. Gluži tāpat Konvencijas par kontinentālo šelfu (turpmāk tekstā – "KKŠ")[5] 2. panta 1. punktā ir noteikts:

"Piekrastes valsts īsteno suverēnās tiesības pār kontinentālo šelfu, lai to izpētītu un iegūtu tā dabas resursus."

2 — 1984. gada 12. jūlija spriedums lietā 237/83 (*Recueil*, 3153. lpp.).

3 — 1994. gada 29. jūnija spriedums lietā C-60/93 (*Recueil*, I-2991. lpp.).

4 — Telpa, kas saskaņā ar ANO Jūras tiesību konvencijas (turpmāk tekstā – "ANOJTK"), kas parakstīta Montegobejā (Jamaika) 1982. gada 10. decembrī, stājusies spēkā 1994. gada 16. novembrī, kuru Nīderlande ratificējusi 1996. gada 28. jūnijā un kas Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 1998. gada 23. marta Lēmumu 98/392/EK (OV L 179, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 4. nod., 3. sēj., 260. lpp.), 76. panta 1. punktu "ir jūras dibena virsma un tās dzīles zemūdens rajonos, kas atrodas aiz tās teritoriālās jūras robežām visā tās sauszemes teritorijas dabiskā turpinājuma garumā līdz kontinenta zemūdens nomales arējām robežām vai 200 jūras jūdžu attālumā no bāzes līnijām, no kurām tiek mērīts teritoriālās jūras platums, ja kontinenta zemūdens nomales ārējā robeža nesniedzas līdz tādam attālumam".

5 — Noslēgta Ženēvā 1958. gada 29. aprīlī un ir spēkā kopš 1964. gada 10. jūnija (ANO Līgumu krājums, 499. sēj., 311. lpp.).

B – *Savienības tiesības*

5. Regulas Nr. 1408/71 [6] 13. pantā ir noteikts:

"1. Ievērojot 14.c un 14.f pantu, personas, uz kurām attiecas šī regula, ir pakļautas tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem. Šos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šo sadaļu.

2. Ievērojot 14. līdz 17. pantu:

a) persona, kas ir nodarbināta vienā dalībvalstī, ir pakļauta šīs valsts tiesību aktiem arī tad, ja tā dzīvo citā dalībvalstī vai ja citā dalībvalstī atrodas tā uzņēmuma vai indivīda juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta, kurš nodarbina šo personu;

[..]."

C – *Valsts tiesības*

6. Atbilstoši *Ziektewet* (Likums par slimības apdrošināšanu, turpmāk tekstā – "*ZW*") 3. panta 1. punktam par "darba ņēmēju" uzskatāma privāto vai publisko tiesību aktos regulētās darba tiesiskajā attiecībās esoša fiziska persona vecumā līdz 65 gadiem. *ZW* 3. panta 2. punktā ir noteikts, ka par darba ņēmēju nav uzskatāma ārpus Nīderlandes strādājoša persona, ja vien tā nedzīvo Nīderlandē un tās darba devējs arī nedzīvo vai nav reģistrēts Nīderlandē.

Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (Likums par darbu un ienākumiem atkarībā no darbspējas, turpmāk tekstā – "*WIA*") 7. panta 1. punktā ir noteikts, ka algotam darbiniekam jābūt obligāti apdrošinātam. Savukārt *WIA* 8. panta 1. punktā par algotu darbinieku pašā *WIA* uzskata "algotu darbinieku *ZW* izpratnē".

7. Saskaņā ar *WIA* 18. panta 1. un 2. punktu tādas personas vecumā līdz 65 gadiem, kas nav uzskatāma par algotu darbinieku *ZW* izpratnē, kuras obligātā apdrošināšana ir beigusies, kura dzīvo ārpus Nīderlandes un kura ar piecu gadu ilgumu nepārsniedzošu darba līgumu ir saistīta ar Nīderlandē dzīvojošu vai reģistrētu darba devēju, gadījumā ir pieļauta brīvprātīga apdrošināšana.

8. *Wet arbeid mijnbouw Noordzee* (Likums par nodarbinātību ieguves rūpniecībā Ziemeļjūrā, turpmāk tekstā – "*WAMN*") neparedz Nīderlandes kontinentālā šelfa zonā nodarbināto darba ņēmēju obligātu sociālo apdrošināšanu. Minētā likuma 2. pantā ir noteikts, ka attiecībā uz algota darbinieka darba līgumu ir piemērojamas Nīderlandes tiesības par darba līgumiem. Starptautisko privāttiesību normu piemērošanai darba ņēmēja veiktais darbs tiek uzskatīts par veiktu Nīderlandes teritorijā. Tamlīdzīga noteikuma sociālā nodrošinājuma jomā *WAMN* nav.

9. Saskaņā ar Nīderlandes un Spānijas 1974. gada 5. februārī noslēgtā Līguma par sociālo nodrošinājumu 7. pantu darba ņēmējiem, kuri strādā kādā no līdzēju teritorijām, ir jāpiemēro šīs līdzējas tiesību akti pat tad, ja viņi dzīvo otras līdzējas teritorijā vai viņu darba devējs vai uzņēmuma, kurā viņi strādā, juridiskā adrese atrodas otras līdzējas teritorijā.

6 — Padomes 1971. gada 14. jūnija Regula (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā ar grozījumiem un atjauninājumiem, kas izdarīti ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 5. nod., 3. sēj., 3. lpp.), kurā izdarīti grozījumi ar Padomes 1998. gada 29. jūnija Regulu (EK) Nr. 1606/98 (OV L 209, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 5. nod., 3. sēj., 308. lpp.).

II – Fakti

10. Nīderlandes pilsonis A. Saleminks [*A. Salemink*] kopš 1996. gada kādā Nīderlandes uzņēmumā ir strādājis par medicīnas māsu uz gāzes ieguves platformas, kas atrodas Nīderlandes teritoriālajai jūrai pieguļošajā kontinentālajā šelfā.

11. 2004. gada 10. septembrī līdz tam Nīderlandē dzīvojušais A. Saleminks pārcēlās uz dzīvi Spānijā.

12. Kamēr A. Saleminks dzīvoja Nīderlandē, viņš bija obligāti apdrošināts atbilstoši algotiem darbiniekiem piemērojamajiem Nīderlandes tiesību aktiem (*ZW* 3. pants).

13. Pēc paša lūguma kopš 2004. gada 4. oktobra A. Saleminks bija apdrošināts brīvprātīgi saskaņā ar *Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering* (Likums par apdrošināšanu darbnespējas gadījumam, turpmāk tekstā – "*WAO*".

14. Ar 2005. gada 15. jūlija lēmumu *Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen* (Nodarbināto personu apdrošināšanu pārvaldības iestāde, turpmāk tekstā – "*UWV*"), ņemot vērā to, ka A. Saleminks nebija veicis atbilstošas iemaksas, no 2004. gada 4. decembra šo apdrošināšanu izbeidza. Minēto lēmumu A. Saleminks neapstrīdēja.

15. 2006. gada 15. maijā A. Saleminks no jauna lūdza *UWV* brīvprātīgās apdrošināšanas segumu, kas 2006. gada 11. jūlija lēmumā viņam tika atteikts novēlotības dēļ. 2008. gada 11. martā *UWV* par nepieņemamu novēlotības dēļ atzina A. Saleminka iesniegto sūdzību par minēto atteikumu. Šo lēmumu par nepieņemamību A. Saleminks nepārsūdzēja.

16. 2006. gada 24. oktobrī A. Saleminks paziņoja par saslimšanu, saistībā ar to 2007. gada 11. septembrī lūdzot *WIA* paredzēto pabalstu. Ar 2007. gada 11. oktobra lēmumu *UWV* viņa lūgumu noraidīja, pamatojoties uz apstākli, ka viņš nebija obligāti apdrošināts kopš dienas, kad pārcēlās uz dzīvi Spānijā.

17. Ar 2008. gada 12. marta lēmumu *UWV* atzina par nepamatotu A. Saleminka iesniegto sūdzību par 2007. gada 11. oktobra lēmumu. Tad A. Saleminks par minēto lēmumu cēla prasību tiesā.

18. Iesniedzējtiesā A. Saleminks apgalvo, ka viņam ir tiesības saņemt darbnespējas pabalstu, atsaucoties uz Regulu Nr. 1408/71. Viņaprāt, Nīderlandes kontinentālā šelfa zona *UWV* esot jāuzskata par Nīderlandes teritorijas daļu, šajā ziņā atsaucoties uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Aldewereld* un politiku, ko ievēro *Sociale Verzekeringsbank* (Sociālās apdrošināšanas banka, turpmāk tekstā – "*SVB*"), kopš 2006. gada 1. janvāra uzskatot par sociāli apdrošinātiem Nīderlandes kontinentālā šelfa zonā strādājošos darba ņēmējus (tā dēvētā "izvērstā politika").

19. Savukārt *UWV* iesniedzējtiesā apgalvo, ka A. Saleminks nebija apdrošināts saskaņā ar *WIA* pirmajā tās piemērošanas dienā (2008. gada 24. oktobrī, divus gadus pēc saslimšanas).

20. Tā turklāt uzskata, ka spriedums lietā *Aldewereld* izskatāmajā lietā neesot piemērojams tāpēc, ka tajā nav pozitīvas kolīzijas starp valstīm, kas pretendētu uz savu jurisdikciju, bet gan turpretim ir negatīva kolīzija. Uz to neattiecoties arī spriedums lietā *Weber*[7], kurā tika lemts jautājumā par piekritību, nevis piemērojamo tiesību aktu noteikšanu, kā tas ir šajā gadījumā.

7 — 2002. gada 27. februāra spriedums lietā C-37/00 (*Recueil*, I-2013. lpp.).

III – Uzdotais jautājums

21. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, iesniedzējtiesa nolēma uzdot šādu jautājumu:

"Vai Kopienu tiesību normām, kuru mērķis ir nodrošināt darba ņēmēju brīvas pārvietošanās īstenošanu, it īpaši Regulas Nr. 1408/71 I un II sadaļas noteikumiem, kā arī EK līguma 39. un 299. pantam (tagad – LESD 45. pants un LES 52. pants, skatot to kopā ar LESD 355. pantu) ir pretrunā, ka darba ņēmējs, kas ārpus Nīderlandes teritorijas strādā pie Nīderlandē reģistrēta darba devēja uz kontinentālā šelfa Nīderlandes zonā nostiprinātas iekārtas, nav apdrošināts saskaņā ar algotu darbinieku obligātās apdrošināšanas valsts sistēmu tāpēc vien, ka viņš dzīvo nevis Nīderlandē, bet gan citā dalībvalstī (šajā gadījumā – Spānijā), pat ja viņam ir Nīderlandes pilsonība un tiek piedāvāta iespēja noslēgt brīvprātīgu apdrošināšanu būtībā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā obligātās apdrošināšanas gadījumā?"

22. Iesniedzējtiesa norāda, ka ar 2009. gada 11. jūlija un 30. septembra vēstulēm Komisija tai nosūtīja virkni apsvērumu saistībā ar prasību, kas celta pret Nīderlandi, saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu un 3. panta 1. punktu, kā arī LESD 45.–48. pantu noteikto pienākumu iespējamas neizpildes dēļ: [8]

a) Jautājumā par Regulas Nr. 1408/71 piemērošanas jomu Komisija apgalvoja, ka, ievērojot, ka šajā jautājumā minētajā regulā nekas nav teikts, kādas dalībvalstij piederošajā kontinentālā šelfa daļā veiktās darbības jāuzskata par veiktām attiecīgās dalībvalsts teritorijā, tā izriet no starptautisko publisko tiesību principiem attiecībā uz kontinentālā šelfa tiesisko regulējumu. Tādēļ dabas resursu izmantošanas ziņā kontinentālais šelfs ir Nīderlandes teritorijas sastāvdaļa un tajā ir piemērojamas Nīderlandes tiesības sociālā nodrošinājuma jomā. Turklāt, kā 1976. gada 14. jūlija spriedumā apvienotajās lietās *Kramer* u.c. noteikusi Tiesa, tiktāl, ciktāl dalībvalsts izmanto savas suverēnās tiesības, EK līguma ģeogrāfiskā piemērojamības joma var sniegties ārpus dalībvalsts teritorijas.

b) Jautājumā par Regulu Nr. 1408/71 Komisija, pamatojoties uz spriedumu lietā *Aldewereld*, uzskatīja, ka tā ir piemērojama šajā lietā pat gadījumā, ja kontinentālais šelfs nepiederētu Nīderlandes teritorijai.

c) Noslēgumā Komisija uzsvēra, ka atbilstoši judikatūrai diskrimināciju aizliedzošās Kopienu tiesību normas var būt piemērojamas pat attiecībā uz ārpus Kopienas teritorijas veiktu aroddarbību, ja darba tiesiskās attiecības tomēr joprojām ir pietiekami cieši saistītas ar minēto teritoriju (spriedumi iepriekš minētajā lietā *Prodest*, lietā *Lopes da Veiga* [9] un lietā *Aldewereld*). Šajā lietā atbilstoši spriedumam lietā *Weber* esot cieša saikne ar Nīderlandes tiesību sistēmu. Pēc Komisijas domām, uz ieguves platformām piemērojamais īpašais regulējums praksē rada netiešu diskrimināciju, kas ir pretrunā EK līguma 39. panta 2. punktam un Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punktam, jo attiecīgo regulējumu gandrīz visos gadījumos piemēro tikai attiecībā uz migrējošajiem darba ņēmējiem, nevis uz tām pašām ieguves platformām strādājošajiem un Nīderlandē dzīvojošajiem Nīderlandes darba ņēmējiem. Šai kategorijai ir piemērojams vispārējais Nīderlandes tiesiskais regulējums sociālā nodrošinājuma jomā, kas nozīmē, ka viņi var saņemt visus Nīderlandes sociālā nodrošinājuma pabalstus. Tā kā visi uz dabas gāzes platformām strādājošie darba ņēmēji ir jāpielīdzina Nīderlandes teritorijā strādājošiem darba ņēmējiem, dzīvesvietas nosacījuma izvirzīšana, lai varētu saņemt plašu sociālā nodrošinājuma aizsardzību, esot slēpts diskriminācijas pilsonības dēļ veids.

8 — Lieta C-141/10 Komisija/Nīderlande, kas atrodas izskatīšanā (2010. gada 19. jūnija OV C 161, 119. lpp.).

9 — 1989. gada 27. septembra spriedums lietā 9/88 (*Recueil*, 2989. lpp.).

23. Iesniedzējtiesa norāda, ka *ZW* 3. panta a) punktā tiesības uz sociālo apdrošināšanu ir piešķirtas tikai tiktāl, ciktāl tās izriet no starptautiskajām tiesībām. Tādēļ tiek vaicāts, cik lielā mērā starptautiskajās (konkrēti Eiropas Savienības) tiesībās ir paredzēts šādu tiesību pamats.

24. Minētā tiesa apgalvo, ka spriedumu lietā *Weber* varētu interpretēt tādējādi, ka Regulas Nr. 1408/71 teritoriālā piemērošanas joma nav ierobežota tikai ar Eiropas Savienības dalībvalstu teritoriju, bet gan ietver arī kontinentālo šelfu. Tomēr *Rechtbank* ir šaubas, vai šī interpretācija ir pareiza.

25. Turklāt iesniedzējtiesa atzīst, ka izvērtētie valsts tiesību akti iespējami ir nesaderīgi ar darba ņēmēju brīvas pārvietošanās principu, jo A. Saleminks zaudēja priekšrocību, kura tam bijusi, kamēr viņš dzīvoja Nīderlandē. Lai vai kā arī nebūtu, tiek vaicāts, vai attiecīgo nesaderīgumu varētu mazināt apstāklis, ka A. Saleminks varēja noslēgt brīvprātīgu apdrošināšanu.

IV – Tiesvedība Tiesā

26. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā reģistrēts 2010. gada 8. jūlijā.

27. Prasījumus izklāstīja A. Saleminks, *UWV*, Komisija un Spānijas Karalistes, Grieķijas Republikas un Nīderlandes Karaliste valdības.

28. 2011. gada 14. jūnijā rīkotajā tiesas sēdē piedalījās un savus prasījumus mutiski izklāstīja A. Saleminka, *UWV*, Nīderlandes Karalistes, Grieķijas Republikas un Spānijas Karalistes valdību, kā arī Komisijas procesuālie pārstāvji.

V – Argumenti

29. A. Saleminks uzstāj, ka esot piemērojamas Nīderlandes tiesības, apgalvojot, ka viņa situācija esot salīdzināma ar to personu situāciju, kuras kuģo kādā Nīderlandes kuģī un ir obligāti piederīgas Nīderlandes sociālajam nodrošinājumam.

30. *UWV*, Spānijas, Grieķijas un Nīderlandes valdības, kā arī Komisija pievēršas jautājumam par kontinentālajam šelfam piemērojamo regulējumu un konkrēti jautājumam, vai minētajā šelfā veikta darbība ir jāuzskata par veiktu Nīderlandes teritorijā.

31. Šajā ziņā *UWV* un Nīderlandes valdība šādu iespēju noliedz, norādot, pirmkārt, uz valsts attiecībā uz kontinentālo šelfu īstenoto suverēno tiesību ierobežotību un, otrkārt, uz apstākli, ka Regulas Nr. 1408/71 teritoriālā piemērošanas joma ir tikai dalībvalstu teritorijā. Turklāt abi lietas dalībnieki vienprātīgi noliedz, ka šajā lietā būtu piemērojama spriedumos lietās *Weber* un *Aldewereld* iedibinātā judikatūra. Nīderlandes valdība katrā ziņā apgalvo, ka, lai arī uzskatītu, ka A. Saleminks strādājis Nīderlandes teritorijā, vienīgi tiesību normu kolīzijas reglamentējošajā Regulā Nr. 1408/71 netiek liegts, ka dalībvalstis ievieš atšķirīgas sociālās aizsardzības sistēmas vienlīdz dažādām situācijām, un tādēļ attiecībā uz kontinentālo šelfu nav obligāti jāpiemēro tas pats regulējums, kas Nīderlandes teritorijā vārda tiešā nozīmē.

32. Nīderlandes valdība tāpat noliedz, ka ar valsts tiesību aktiem tiktu radīta kāda tieša vai netieša diskriminācija pilsonības dēļ vai apgrūtināta darba ņēmēju brīva pārvietošanās. Pirmkārt, tāpēc, ka pilsonība nav nosacījums iespējai būt obligāti apdrošinātam un tiem, kam tā nav pieejama, allaž ir iespēja noslēgt brīvprātīgu apdrošināšanu vai, to nevēloties, gūt labumu no *WAMN* noteiktā. Otrkārt, tāpēc, ka Savienības tiesībās nav noteikts pienākums atzīt tiesības uz obligāto apdrošināšanu personām, kuras nedz dzīvo, nedz strādā Nīderlandē, un tādēļ katrā ziņā, pat ja atšķirīga attieksme arī būtu, tā esot attaisnota ar darba īpatnībām uz gāzes ieguves platformām, kuras dažkārt pārvietojas uz

Nīderlandei nepieguļošām kontinentālā šelfa zonām. Visbeidzot, Nīderlandes valdība noliedz, ka varētu būtu runa par šķērsli pārvietošanās brīvībai (kurš, ja arī būtu, joprojām būtu attaisnots) tāpēc, ka A. Saleminkam kaitējums ir nodarīts ar viņa paša rīcību, jo viņam bija iespēja noslēgt brīvprātīgu apdrošināšanu.

33. Savukārt Komisija un Spānijas un Grieķijas valdības apgalvo, ka Savienības tiesības ir pilnībā piemērojamas tāda darba ņēmēja situācijā, kurš kā A. Saleminks strādā kādai dalībvalstij pieguļošā kontinentālā šelfā.

34. Gadījumā, ja Savienības tiesību piemērošanai kontinentālais šelfs neietilptu Nīderlandes teritorijā, Komisija uzskata, ka *Aldewereld* iedibinātās judikatūras gaismā ir pietiekami cieša saikne ar Nīderlandes tiesību sistēmu.

35. Grieķijas valdība piekrīt viedoklim, ka, ciktāl piekrastes valsts attiecībā uz kontinentālo šelfu īsteno savas tiesības, piemērojamo tiesību ziņā attiecīgais šelfs jāpielīdzina tās teritorijai.

36. Savukārt Spānijas valdība apgalvo, ka, tā kā ekskluzīvās izmantošanas tiesības attiecībā uz kontinentālo šelfu piekrīt piekrastes valstij, tās ziņā ir arī visi ar attiecīgajā telpā iespējami notiekošo nodarbinātību saistītie jautājumi, tostarp par sociālā nodrošinājuma segumu.

37. Gan Komisija, gan Spānijas un Grieķijas valdības vienlīdz norāda, ka valsts tiesību akti ir diskriminējoši un ir šķērslis darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai. Proti, Komisija atgādina par šā iemesla dēļ pret valsts Nīderlandes valsti celto prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, uzsvērdama, ka iespēja noslēgt brīvprātīgo apdrošināšanu lietas būtību nemaina. Tādu pašu viedokli pauž Grieķijas valdība, un visbeidzot Spānijas valdība apgalvo, ka sliktākajā gadījumā pietiekot ar saikni ar Savienības teritoriju, lai noteiktu, ka Regula Nr. 1408/71 ir piemērojama, un tālab, pēc tās domām, esot pietiekami, ka A. Saleminka darba devēja domicils atrodas Nīderlandē.

VI – Vērtējums

A – *Ievada apsvērums*

38. Manuprāt, attiecībā uz šo lietu var būt divas ļoti atšķirīga vēriena pieejas. Pirmkārt, varētu būt pieeja, kuru mēs varētu uzskatīt par "nepārtrauktības" pieeju, kurā, novēršoties no problemātikas attiecībā ar kontinentālā šelfa saistīšanu ar dalībvalstu un tādēļ Savienības "teritoriju", uzmanība tiktu pievērsta tikai un vienīgi faktam, ka A. Saleminka nodarbinātība ir īpašās attiecībās ar Nīderlandes tiesību sistēmu.

39. No šā viedokļa pietiktu vien ņemt vērā viennozīmīgi skaidro judikatūru, kas iedibināta spriedumos lietās *Prodest* un *Aldewereld*, lai iesniedzējtiesai varētu atbildēt, ka gadījumā, ja darba tiesiskās attiecības ir ar kādā dalībvalstī reģistrētu uzņēmumu, Regulas Nr. 1408/71 piemērošanas vajadzībām nav būtiski, ka darbs faktiski tiek veikts ārpus minētās dalībvalsts teritorijas. Atbilstoši minētajai judikatūrai, kas apstiprināta spriedumā lietā *Habelt*[10], patiešām ar pietiekami ciešas darba tiesisko attiecību saiknes ar kādas dalībvalsts tiesību sistēmu esamību ir pietiekami, lai uzskatītu par piemērojamām Savienības darba tiesību normas.

40. Tādēļ šeit iztirzātajā gadījumā būtu jānosaka, vai attiecīgās judikatūras gaismā A. Saleminku ar savu darba devēju vienojošās darba tiesiskās attiecības ir, kā tas šķiet skaidri esam, tik cieša saikne ar Nīderlandi, ka tā rezultātā nosacījums, ka, lai A. Saleminks varētu būt obligāti apdrošināts, Nīderlandē jādzīvo arī viņam pašam, patiesībā ir viņa kā darba ņēmēja pārvietošanās brīvības ierobežojums.

10 — 2007. gada 18. decembra spriedums apvienotajās lietās C-396/05, C-419/05 un C-450/05 (Krājums, I-11895. lpp., 122. punkts).

41. Alternatīvi cits risinājums, kā skaidri izriet no šīs lietas dalībnieku aizstāvētajiem viedokļiem, varētu būt arī šīs problēmas tiešāka aplūkošana kontinentālā šelfa "teritoriālā statusa" aspektā. Tā būtu tā sacīt, lai arī kā redzēsim, tikai šķietami novatoriskāka pieeja, jo ar to zināmā veidā tiktu sistematizēti un konceptualizēti risinājumi, ko Tiesa jau radusi, atbildot uz dažādiem jautājumiem par Savienības tiesību normu piemērošanas jomas noteikšanu.

42. Uzskatu, ka judikatūru, uz kuru nupat atsaucos, varu arī īpaši neiztirzāt. Tomēr ir tā, ka šajā lietā Tiesa var šo gadījumu uzskatīt par iespēju pavirzīties uz priekšu tik delikāta jautājuma iztirzāšanā, kāds ir jautājums par kompetenču īstenošanas "teritoriālās" jomas noteikšanu. Tādēļ šā mērķa labad jāizprot turpinājumā izklāstītie apsvērumi.

B – *Starptautiskās tiesības kā sākumpunkts: kontinentālais šelfs kā valstu suverēno varu īstenošanas joma*

43. Savienības tiesības ir saistošas dalībvalstīm (LES 52. panta 1. punkts), kuru teritorija tādējādi ir "[Līgumu] teritoriālā piemērošanas joma"[11]. Tādēļ "Savienības teritorija"[12] nav īpaši jeb autonomi noteikta, bet gan izriet no dalībvalstu teritoriju kopuma, kuras kā valsts suverenitātei pakļautas fiziskas telpas robežas var tikt noteiktas tikai starptautiskajās tiesībās ar robežu noteikšanas līgumiem[13].

44. Teritorijas kā valsts suverenitātei pakļautas fiziskas telpas jēdziens ietver gan teritoriālo telpu vārda tiešā nozīmē, gan gaisa telpu un jūras telpu. Ikvienā gadījumā tās ir starptautiskajās tiesībās atzītas katras valsts suverenitātes ekskluzīvas īstenošana jomas, lai arī tās nav vienīgā joma, kurā valstis var īstenot savas suverēnās tiesības, jo starptautiskajās tiesībās ir pieļauta arī valstu ārpusteritoriāla pamata kompetenču esamība[14].

45. Gluži tāpat kā valstu suverenitātes īstenošanas joma var arī precīzi neatbilst to teritorijas plašumam, arī no valstu suverenitātes izrietošajām to kompetencēm ne vienmēr piemīt suverēnai varai raksturīgā ekskluzivitāte un pilnīgums. Turpretim tieši starptautiskās kopienas pieaugošās normativizēšanas rezultātā suverenitāte tiek īstenota ar dažādu pakāpju intensitāti, kura ir jo mazāk izteikta, jo tās īstenošanas joma ir mazāk saistīta ar valsts teritoriālo bāzi.

46. Jautājumā konkrēti par jūru kā suverenitātes īstenošanas jomu starptautiskajās tiesībās valstīm nav atzīts teritoriālajā telpā vārda tiešā nozīmē pieļautais *potestas* pilnīgums; pat ne "teritoriālajā jūrā"[15], kurā saskaņā ar ANOJTK 2. panta 3. punktu "suverenitāte [..] tiek realizēta saskaņā ar šo konvenciju un citām starptautisko tiesību normām" un kurā it īpaši jāievēro visu valstu kuģu miermīlīgas caurbraukšanas tiesības (ANOJTK 17. pants), un tas nozīmē piekrastes valsts jurisdikcijas principa ierobežojumu, kā Tiesa atzinusi savā 1992. gada 24. novembra spriedumā[16].

11 — Piemērošanas joma, kas atbilstoši minētā LES 52. panta 2. punktam "ir precizēta Līguma par Eiropas Savienības darbību 355. pantā". Šai precizēšanai šajā lietā nav nozīmes.

12 — Lenaerts, K. un van Nuffel, P. *European Union Law*. Londona: Sweet & Maxwell, 3. izd., 2011 (12-006).

13 — Atbilstoši starptautiskajām tiesībām ar nolīgumu noteikta robeža "tiek apveltīta ar tādu nemainīgumu, kāds var arī nepiemist pašam nolīgumam. Nolīgumam iespējami zaudējot spēku, robežas turpmāka pastāvēšana netiek ietekmēta" (Starptautiskās tiesas 1994. gada 3. februāra spriedums lietā *Jamahiriya Árabe Libia*/Čada (C.J.I. *Recueil 1994 des arrêts, avis consultatifs et ordonnances*, 37. lpp.). Šī robežu noturība ilgāk par nolīgumiem, kuros tās noteiktas, apliecina, cik ārkārtīgi svarīgs starptautiskās kopienas stabilitātes faktors ir teritoriālās robežas.

14 — Vispārīgi skat. González Campos, Julio D., Sánchez Rodríguez, Luis I. un Paz de Andrés Sáenz de Santa María, *Curso de Derecho Internacional Público*, 4. pārskatītais izdevums, Cizur Menor: Thomson-Civitas, 2008.

15 — Krastam pieguļoša jūras daļa, kuras platums nedrīkst pārsniegt 12 jūras jūdzes, to mērot no bāzes līnijām, ko nosaka saskaņā ar ANOJTK (ANOJTK 2. un 3. pants).

16 — Lieta C-286/90 *Poulsen* (*Recueil*, I-6019. lpp., 25. punkts).

47. Ja jau uz valsts suverenitāti pār teritoriālo jūru attiecas norādītais ierobežojums, suverēnai valstij raksturīgā *imperium* vara pakāpeniski mazinās atbilstoši attālinātībai no "cietzemes", proti, kontinentālā šelfa gadījumā tā noreducējas, kā sīkāk paskaidrots turpinājumā, līdz "suverēno tiesību" fascijai noteiktiem mērķiem un, nonākot atklātā jūrā, tā izšķīst atsevišķu brīvību īstenošanā vien [17], jo jebkāda pretendēšana uz suverēnu varu tajā jau gluži vienkārši ir prettiesiska [18].

48. Jautājumā konkrēti par ekskluzīvo ekonomisko zonu [19] piekrastes valstij ir, pirmkārt, zināmas ANOJTK 56. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteiktas suverēnas tiesības "izpētīt un izmantot, saglabāt un rīkoties ar dabas resursiem, kā dzīvajiem, tā arī nedzīvajiem, ūdeņos, kas sedz jūras dibenu, jūras dibenā un tās dzīlēs, un attiecībā uz citām darbībām zonas ekonomiskajā izpētē un ieguvē, tādām kā ūdens, straumju un vēja enerģijas ieguve". Otrkārt, ir atzīta to jurisdikcija attiecībā uz mākslīgu salu, iekārtu un būvju izveidošanu un izmantošanu; jūras zinātnisko izpēti; un jūras vides aizsardzību un saglabāšanu – tomēr allaž, "kā tas paredzēts šīs Konvencijas attiecīgajos noteikumos" (ANOJTK 56. panta 1. punkta b) apakšpunkts). Visbeidzot iepriekš minēto papildina "citas tiesības un pienākumi, kas paredzēti šajā Konvencijā" (ANOJTK 56. panta 1. punkta c) apakšpunkts).

49. Visbeidzot attiecībā uz kontinentālo šelfu, kas šajā gadījumā interesē it īpaši [20], piekrastes valsts īsteno suverēnās tiesības vienīgi "tā izpētes un tā dabas resursu ieguves nolūkā" [21] (ANOJTK 77. panta 1. punkts). Suverēnās tiesības, kas ANOJTK sauktas par "ekskluzīvām" [22] un tādām, kas "nav atkarīgas no efektīvas vai fiktīvas šelfa okupēšanas vai no jebkāda paziņojuma izteikšanas par to" (ANOJTK 77. panta 2. un 3. punkts) [23] un kas nekādā gadījumā neietekmē nedz virs tā esošo ūdeņu, nedz virs šiem ūdeņiem esošās gaisa telpas tiesisko statusu (ANOJTK 78. panta 1. punkts), un nedrīkst traucēt kuģošanu, nedz aizskart citas pārējo valstu tiesības un brīvības (ANOJTK 78. panta 2. punkts), tostarp ierīkot zemūdens kabeļus un cauruļvadus (ANOJTK 79. pants).

50. Tādēļ šādas ir suverēnās tiesības, kas piekrastes dalībvalstīm ir atzītas starptautiskajās jūras tiesībās atbilstoši ANOJTK, kura ir saistoša arī Nīderlandei un Savienībai.

51. Šīs tiesības kā leģitīmi īstenot publisko varu pilnvarojošas tiesības papildina *imperium* varu kopumu, kas kvalificē dalībvalstis kā starptautisko tiesību subjektus un, ciktāl tas attiecas uz šo lietu, kā Eiropas Savienību veidojošus subjektus.

52. Tādējādi suverenitāti kā īpašību publiskās varas īstenošanai ekskluzīvi un ar pilnīgu jurisdikciju saskaņā ar starptautiskajām tiesībām un to sistēmā papildina "suverēnās tiesības", proti, tiesības publisko varu nosacīti un ierobežoti īstenot jomās, kuras principā nav valstu suverenitātē. Suverenitāte iemieso kādu primāru publisko varu, kas atzīta un kuras robežas ir noteiktas starptautiskajās tiesībās, savukārt suverēnās tiesības izriet no starptautiskās kopienas gribas, kurā rodami to pamats, saturs un mērs.

17 — ANOJTK 87. pantā uzskaitītās brīvības, kas atzītas "visām valstīm, kā piekrastes valstīm, tā arī tām, kurām nav izejas uz jūru", un ietver "a) kuģošanas brīvību; b) pārlidojumu brīvību; c) brīvību ierīkot zemūdens kabeļus un cauruļvadus [..]; d) brīvību veidot mākslīgās salas un citas konstrukcijas, ko atļauj starptautiskās tiesības [..]; e) zvejniecības brīvību [..]; f) zinātniskās izpētes brīvību [..]".

18 — Atbilstoši ANOJTK 89. pantam "nevienai valstij nav tiesību pretendēt uz kādas atklātās jūras daļas pakļaušanu savai suverenitātei". Savukārt "jūras un okeāna dibens un dzīles ārpus valsts jurisdikcijas robežām", kas ir ANOJTK definēts un regulēts "Rajons", kopā to resursiem ir atzīti par cilvēces kopējo mantojumu (ANOJTK 136. pants), izslēdzot jebkādu iespēju valstīm pretendēt uz suverenitāti vai suverēnām tiesībām vai izmantot tās (ANOJTK 137. panta 1. punkts).

19 — Kas "nedrīkst pārsniegt 200 jūras jūdzes, kuras aprēķina no taisnajām bāzes līnijām, no kurām ir mērīts teritoriālās jūras platums" (ANOJTK 57. pants).

20 — Un kas saskaņā ar ANOJTK 76. panta 1. punktu "ir jūras dibena virsma un tās dzīles zemūdens rajonos, kas atrodas aiz [piekrastes valsts] teritoriālās jūras robežām visā tās sauszemes teritorijas dabiskā turpinājuma garumā līdz kontinenta zemūdens nomales arējām robežām vai 200 jūras jūdžu attālumā no bāzes līnijām, no kurām tiek mērīts teritoriālās jūras platums, ja kontinenta zemūdens nomales ārējā robeža nesniedzas līdz tādam attālumam".

21 — Ar tiem saprotot "minerālos un citus nedzīvos jūras dibena un tā dziļu resursus [..]" (ANOJTK 77. panta 4. punkts).

22 — "[..] tajā nozīmē, ka, ja piekrastes valsts neveic kontinentālā šelfa izpēti vai tā dabas resursu ieguvi, neviens nedrīkst veikt šādas aktivitātes bez piekrastes valsts piekrišanas" (ANOJTK 77. panta 2. punkts).

23 — Saskaņā ar Starptautiskās tiesas teikto šīs tiesības *ipso facto* un *ab initio* pastāv valsts suverenitātes dēļ un ir to paplašinājums jūras dibena izpētei un tā resursu ieguvei (1969. gada 20. februāra spriedums Ziemeļjūras kontinentālais šelfa lietā, *Recueil*, 3. lpp. 19. punkts).

53. Tomēr abos gadījumos, vai tā ir suverenitāte vārdā tiešā nozīmē, vai suverēnās tiesības, to piederība valstij nozīmē tiesības īstenot publisko varu, proti, normatīvi regulēt tās realitātes jomas, pār kurām iedarbīgi plešas neapstrīdamā paša suverēna vara.

C – *Ietekme uz Savienības tiesībām*

54. Kā noteikts LES 1. pantā, Eiropas Savienība ir valstu gribas rezultāts, un tās to ir izveidojušas savu kopīgo mērķu sasniegšanai, nododot noteiktas kompetences. Apstāklim, ka šādas kompetences dalībvalstīm piekrīt to suverenitātes dēļ vai izriet no kādas suverēnas tiesības piešķiršanas starptautiskajās tiesībās, nav nozīmes, lai noteiktu Savienības kompetenču robežas, jo tā īsteno tieši tās kompetences, kuras tai ir piešķirtas (LES 5. pants) atbilstoši tam, kā piešķiršanu nolemts veikt Līgumos, ņemot vērā saturu un piemērošanas apjomu, ar kādu pašas valstis tās varējušas īstenot pirms saistību uzņemšanās attiecībā pret Savienību.

55. Tādēļ izšķirošais kritērijs, pēc kura noteikt Savienības tiesību piemērošanas jomu, ir apjoms, kādā dalībvalstis leģitīmi īsteno kompetences saskaņā ar starptautiskajām tiesībām. Tieši tur dalībvalstu publiskās varas īstenošana sniedzas Savienībai piešķirtās kompetences jomās, tur ir piemērojamas Savienības tiesības to sistēmā noteiktajā kārtībā un neatkarīgi no sākotnējām tiesībām, ar kurām piešķirta Eiropas Savienībai nodotā valsts kompetence, proti, vai šādas tiesības izriet no pašas valsts suverenitātes (kas atzīta un pamatota starptautiskajās tiesībās) vai arī no starptautiskās kopienas piešķirtām suverēnām tiesībām.

56. Tādēļ, lai atbildētu uz šajā lietā uzdoto jautājumu, uzmanība jāpievērš konkrētajam Savienībai attiecīgo materiālo tiesību jomā faktiski piešķirtajai kompetenču fascijai, jo ir vienalga, vai tās īsteno Nīderlandes teritorijā *stricto sensu* vai atšķirīgā ģeogrāfiskā telpā un suverēno tiesību ietērpā. Citiem vārdiem sakot, Savienības gadījumā tās kompetenču īstenošanas joma ir dalībvalstu "teritorija" (kas var arī nebūt teritoriāla telpiskā jeb ģeogrāfiskā izpratnē)[24].

24 — Apstāklis, ka mūsdienu valsts vara būtībā ir attīstījusies, progresīvi nostiprinoties teritoriālajai varai, mudina valsts varas īstenošanas jomu instinktīvi identificēt ar teritoriju, kurā tā leģitīmi īsteno savu suverenitāti (vispārīgi skat. Antonio Manuel Hespanha, "El espacio político", no: *La gracia del Derecho. Economía de la cultura en la Edad Media*, Madride: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 1993, 85. un nākamās lpp.). Protams, ka minētā joma pamatā ir teritoriāla, tomēr tā nenoreducējas līdz teritorijai vien. Starptautiskajās tiesībās valsts vara var likumīgi projicēties ārpus tās teritorijas, gluži tāpat kā pretēji – aizsākoties zināmām tiesībām uz starptautiskās kopienas iejaukšanos valsts iekšējās lietās humanitāru apsvērumu dēļ, apšaubāms kļūst arī ekskluzīvums, ar kādu valstis tradicionāli drīkstēja īstenot savas kompetences pašu teritorijā (Liakopoulos, Dimitris. *L'ingerenza umanitaria nel Diritto internazionale e comunitario*. Paduja: Cedam, 2007). Abas parādības liecina par teritorijas kā fiziskas telpas vēl gluži nesen gandrīz pilnīgās atbilstības suverenitātes īstenošanas jomai zudumu. Tomēr patiesībā minētā atbilstība ir bijusi mūsdienu valsts vēsturiskās attīstības rezultāts, un tādēļ tā ir drīzāk nejauša nekā neizbēgama parādība.
Turklāt un vajadzības izteiksmē suverenitātei kā iekārtas raksturiezīmei, protams, vajadzīga joma, kurā tiesiskā vara, kurai tā piedēvēta, var to īstenot. Tiesiskā vara izpaužas tiesību normu radīšanā, kuru iedarbībai jābūt atkarīgai no [šīs varas] pārvaldītāja spējas tajās noteikto padarīt par obligātu. Apstāklis, ka šī spēja galvenokārt izrādās esam efektīva kādas fiziskas teritorijas robežās, nenozīmē, ka tā nevar pretendēt uz (un panākt) "ārpusteritoriālu" iedarbību. Proti, tā kā šī iekārta iemieso *sollen* [jābūtību], tās *sein* [esību] ir rodams nevis tās pastāvēšanas pamats, nedz vēlmju apjoms, kas pēc savas būtības allaž ir ideāli, bet gan tikai regulējamās uzvedības priekšmets. Tādēļ apstāklis, ka šī kārtība ir iedarbīga tikai kādas teritorijas robežās, nenozīmē, ka tā ir tiesiski spēkā tikai tajās. Tas gan nav tas pats, kas aizmirst, ka "teritorialiāte nav īpaša valsts varas sastāvdaļa, bet gan vienīgi viens attiecīgās varas nosacījums un raksturiezīme" (Carré de Malberg, Raymond. *Contribution à la théorie générale de l'État*. I. Parīze: Sirey, 1920, 4. lpp.).
To, ka iepriekš minētais nav vienīgi abstrakciju spēle, apliecina valstu grūtības piemērot, piemēram, valsts tiesību aktus azartspēļu jomā interneta dēļ. Uz šo problēmu savos 2010. gada 4. marta secinājumos apvienotajās lietās C-316/07, C-358/07, C-359/07, C-360/07, C-409/07 un C-410/07 *Markus Stoß* u.c. norādīja ģenerāladvokāts Mengoci [*Mengozzi*], 79. punktā apgalvodams, ka "grūtības, ar ko valsts var sastapties, īstenojot misiju, kuras jēga ir likt ievērot valsts tiesību aktus, nav nozīmīgas, lai vērtētu to atbilstību Savienības tiesībā m. Valsts tiesību aktos noteiktais ierobežojums pats par sevi būs atbilstošs vai neatbilstošs Līgumam, un iespējai izturēties pretēji šiem valsts noteikumiem šajā ziņā nav seku [..]".

57. Šajā ziņā loģiski, ka Tiesai agrāk ir bijusi iespēja spriest par Savienības tiesību piemērošanas jomas apjomu, ņemot talkā tieši nupat minēto kritēriju. Tādējādi tā ir varējusi noteikt, ka Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību [25] ir uzskatāma par piemērojamu arī ārpus dalībvalstu teritoriālajiem ūdeņiem, jo, īstenojot suverēnās tiesības pār noteiktām telpām, tās ir arī atbildīgas par to bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu [26].

D – *Nīderlandes kompetences kontinentālajā šelfā*

58. Šajā lietā, kurā nav strīda par to, ka gāzes ieguves platforma, uz kuras strādājis A. Saleminks, atrodas Nīderlandes piekrastei pieguļošajā kontinentālajā šelfā, vienprātība ir arī jautājumā, ka šī dalībvalsts pār attiecīgo šelfu īsteno suverēnās tiesības "tā izpētes un tā dabas resursu ieguves nolūkā" (ANOJTK 77. panta 1. punkts).

59. Protams, kā savu apsvērumu raksta 13. punktā uzsvērusi *UWV*, starptautiskajās tiesībās piekrastes valstīm attiecībā uz kontinentālo šelfu tiek atzīta tikai "funkcionāla" jurisdikcija vai suverenitāte, to nepadarot par minētās valsts teritorijas sastāvdaļu. Tomēr šis apsvērums neattiecas uz lietu, jo nozīme ir, pirmkārt, piekrastes valstij piešķirtās kompetences tvērumam un, otrkārt, apmēram, kādā minētā kompetence tās īstenošanas ziņā ir nodota Eiropas Savienībai.

60. Tiesības izmantot kontinentālā šelfa resursus nozīmē ekskluzīvu kompetenci veikt darbības attiecīgās telpas bagātību baudīšanai, izmantojot darbaspēku, kam obligāti jābūt saistošiem piekrastes valsts tiesību aktiem darba jomā.

61. Šajā konkrētajā aspektā, proti, īstenojot savu kompetenci darba tiesisko attiecību jomā, piekrastes valstij ir suverēnās tiesības, kas principā ir līdzvērtīgas tām, kuras tai ļauj reglamentēt minētās attiecības savā teritorijā.

E – *Vairāku sociālā nodrošinājuma sistēmu iespējamība un tās pamats*

62. Sava apsvērumu raksta 22. punktā Nīderlandes valdība atzina, ka par kontinentālajā šelfā piemērojamiem kopš 1990. gada uzskata Likumu par minimālo algu un minimālajām atvaļinājuma piemaksām (*Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag*), kā arī noteiktus nodokļu likumus, savukārt kopš 2007. gada attiecīgajā telpā ir piemērojami Likums par darba laiku (*Arbeidstijdenwet*) un Likums par darba nosacījumiem (*Arbeidsomstandighedenwet*). Tomēr sava apsvērumu raksta 23. punktā tā apgalvo, ka ANOJTK valstīm nav noteikts pienākums piemērot vienādu sociālā nodrošinājuma regulējumu gan attiecībā uz darbu, kas veikts kontinentālajā šelfā, gan attiecībā uz to, kas veikts valsts teritorijā *stricto sensu*.

63. Tātad jautājums īsti ir par to, vai dalībvalstis var brīvi lemt par tām piederošo suverenitātes tiesību tvērumu kontinentālajā šelfā tādējādi, ka savu publisko varu attiecīgajā jomā tās var leģitīmi īstenot selektīvā veidā. Citiem vārdiem sakot, vai tās vienā jautājumā var piemērot atšķirīgus normatīvos regulējumus atkarībā no tā, vai īstenotā publiskā vara izriet no valsts primārās suverenitātes vai kādām starptautiskajās tiesībās piešķirtām suverēnām tiesībām.

25 — OV L 206, 7. lpp.

26 — 2005. gada 20. oktobra spriedums lietā C-6/04 Komisija/Apvienotā Karaliste (Krājums, I-9017. lpp., 117. punkts). Tāpat agrākajā 1976. gada 14. jūlija spriedumā apvienotajās lietās 3/76, 4/76 un 6/76 *Kramer* u.c. (*Recueil*, 1279. lpp., 30.–33. punkts) tika apgalvots, ka noteikta Kopienas kompetence *ratione materiae* plešas tiktāl, "ciktāl analoģiska kompetence ir valstīm saskaņā ar starptautiskajām publiskajām tiesībām" (31. punkts) attiecībā uz zveju atklātā jūrā. Vispārīgi par Savienības tiesībām un jūras teritorijām var skat. Michael, Michel, *L'applicabilité du Traité instituant la C.E.E. et du Droit dérivé au plateau continental des États membres*, Parīze: Librairie Général de Droit et de Jurisprudence, 1984, un Blanquet, Marc un de Grove-Valdeyron, Natalie, "Zones côtières et Droit Communautaire", no: *Revue Juridique de l'Environnement*, numéro spécial 2001, 53.–84. lpp. Tostarp Jarass, Hans D, *Naturschutz in der Ausschließlichen Wirtschaftszone*, Bādenbādene: Nomos, 2002, un Czybulka, Detlef, "Die Anwendung der Umwelthaftungsrichtlinie in der Ausschließlichen Wirtschaftszone und auf dem Festlandsockel", no: *Natur und Recht* (2008) 30, 304.–311. lpp.

64. Var piekrist Nīderlandes valdībai, ka ANOJTK valstīm netiek prasīts piemērot kontinentālajā šelfā strādājošajiem noteiktu sociālā nodrošinājuma regulējumu. Patiesībā konvencijā valstīm ir noteikts nevis kāds pienākums attiecībā uz to materiālo tiesību, kurām bijis jāizriet no tajā piešķirto suverenitātes tiesību īstenošanas, saturu, bet gan gluži vienkārši leģitimēšanas tiesības to īstenošanai. Attiecīgo tiesību saturam izvirzāmie nosacījumi tādēļ ir jārod pašas piekrastes valsts tiesību sistēmā un arī Savienības tiesībās, ja tā šai pēdējai ir piešķīrusi atbilstošo normatīvo kompetenci.

65. Tādēļ var secināt, ka kādas dalībvalsts publiskās varas īstenošanu darba tiesisko attiecību jomā leģitimējošo tiesību izcelsmes nošķiršana pati par sevi vien neattaisno atšķirības šādu attiecību normatīvā regulējuma saturā. Tādēļ darba tiesisko attiecību regulējošo tiesību normu kopumam visā savā plašumā ģeogrāfiskās telpas, kurās dalībvalstis leģitīmi īsteno suverēnās tiesības, Savienības izpratnē ir to "teritorija".

66. Cits jautājums ir par to, vai, ņemot vērā kontinentālajā šelfā veiktā darba īpatnības, piekrastes dalībvalsts piemērojamos darba tiesību aktos var tikt pieļautas modulācijas jeb variācijas attiecībā pret tās teritorijā vārda tiešā nozīmē veiktā darba vispārējo regulējumu, konkrēti un ciktāl tas attiecas uz šo lietu – darba ņēmēju sociālās aizsardzības jomā –, tomēr allaž ar nosacījumu, ka šādas modulācijas nevar izrietēt no atšķirīga valsts īstenotās kompetences tvēruma jeb, izsakoties citādi, normatīvās varas, kuras kompetencē ir reglamentēt darba tiesiskās attiecības, iedabas būtības atšķirības. Minētā vara allaž būs tikai valsts publiskajai varai ekskluzīvi piekrītošā.

67. Citiem vārdiem sakot, atšķirība varētu attiecīgajā gadījumā izrietēt no paša darba, bet ne suverenitātes jomas, kurā savas kompetences īsteno attiecīgā dalībvalsts.

F – *Nīderlandes tiesības kā tās piekrastei pieguļošajā kontinentālajā šelfā piemērojamais valsts likums. Savienības tiesību piemērošanas sekas*

68. Nīderlandes valdība pareizi apgalvo, ka Regulā Nr. 1408/71 tikai ir regulētas tiesību normu kolīzijas sociālā nodrošinājuma jomā, nenosakot noteiktu darba ņēmējiem nodrošinātās aizsardzības piemērošanas apjomu, jo šis jautājums ir dalībvalstu ziņā.

69. Proti, saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru "Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta noteikumu vienīgais mērķis ir noteikt valsts tiesību aktus, kas piemērojami personām, kuras atrodas šā panta a)–f) [apakš]punktā paredzētajās situācijās. To mērķis nav noteikt nosacījumus, kādos pastāv tiesības vai pienākumi apdrošināties atbilstoši sociālā nodrošinājuma sistēmai vai līdzīgai sistēmai, vai sistēmas jomām. Katras dalībvalsts tiesību aktiem ir jānosaka šie nosacījumi, ieskaitot tos, kas attiecas uz apdrošināšanas izbeigšanos [..]" (2005. gada 7. jūlija spriedums lietā *van Pommeren-Bourgondiën*) [27].

70. Šajā gadījumā, kā jau esmu minējis, saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu par šajā lietā piemērojamiem būtu uzskatāmi Nīderlandes tiesību akti, jo A. Saleminks, lai arī dzīvodams citas dalībvalsts teritorijā, bija "nodarbināts" šīs dalībvalsts "teritorijā". "Algota darba veikšanas teritorija" ir bijusi Nīderlandei pieguļošais kontinentālais šelfs, kas šajā lietā tāpēc, ka tas ir Nīderlandes publiskās varas īstenošanas telpiskā joma saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, šādā ziņā ir attiecīgās dalībvalsts teritorija un līdz ar to Savienības teritorija, proti, joma, kurā piemērojamas Kopienu tiesības, īstenojot tām Līgumos piešķirtās kompetences.

27 — Lieta C-227/03 (Krājums, I-6101. lpp., 33. punkts).

71. Lai arī patiešām, kā apgalvo Nīderlandes valdība, noteikt darba ņēmējiem nodrošinātās aizsardzības piemērošanas apjomu ir dalībvalstu ziņā, ne mazāk patiesi ir arī tas, ka dalībvalstu rīcības brīvība attiecībā uz darba ņēmēju sociālā nodrošinājuma regulējuma noteikšanu nav neierobežota, jo tās pirmais un pamata ierobežojums ir darba ņēmēju brīva pārvietošanās, kas ir garantēta LESD 45. pantā, kura gaismā jāinterpretē Regulas Nr. 1408/71 noteikumi (1993. gada 30. marta spriedums lietā *Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank*) [28]. Citiem vārdiem sakot, leģitīmas un Savienības tiesībām atbilstīgas būs tikai tās darba ņēmēju apdrosināšanas sistēmu atšķirības, kuras nekaitē to pārvietošanās brīvībai.

72. Gan Nīderlandes valdība, gan *UWV* kā pamatojumu atšķirīgai attieksmei pret Nīderlandes nerezidentiem salīdzinājumā ar attiecīgās dalībvalsts rezidentiem norādīja uz darba tiesisko attiecību īpatnībām kontinentālajā šelfā, it īpaši uz to dinamiskumu, izmantoto līgumu veidu daudzveidību, pat pašu šīs vienai teritoriālajai jūrai pieguļošajās zonās ne vienmēr esošo platformu kustīgumu.

73. Nav, protams, izslēdzams, ka kontinentālajā šelfā veiktā darba īpatnības var attaisnot īpašu sociālā nodrošinājuma regulējumu, kas atšķiras no tā, kurš ir piemērojams darba tiesiskajām attiecībām Nīderlandes teritorijā vārda tiešā nozīmē. Tomēr, jāatgādina, ka šajā gadījumā Nīderlandes likumdevējam ne tik būtisks ir bijis attiecīgais darbs, cik pats darba ņēmēja dzīvesvietas fakts.

74. Izvērtētajā gadījumā Nīderlandes likumdevēja atšķirīgā attieksme patiešām galu galā cieši noreducējas līdz pašam dzīvesvietas faktam. Visu kontinentālajā šelfā strādājošo darba ņēmēju starpā iedalījums personās, uz kurām joprojām attiecas vispārējais regulējums un kurām tādēļ ir obligātā apdrošināšana, un personās, kuras alternatīvi var slēgt brīvprātīgu apdrošināšanu vai attiecīgajā gadījumā saņemt zināmus papildu pabalstus, tiek veikts atkarībā no apstākļa, vai to dzīvesvieta ir reģistrēta Nīderlandē vai citā valstī, lai arī abos gadījumos tie strādā pie attiecīgajā dalībvalstī rezidējošiem darba devējiem.

75. Šajā posmā jānorāda, ka attiecīgā atšķirība nav nebūtiska no skarto darba ņēmēju viedokļa jau tāpēc vien, ka obligāto apdrošināšanu allaž sarūpē darba devējs, turpretim brīvprātīgas apdrošināšanas gadījumā par tās noslēgšanu un saglabāšanu ir jārūpējas darba ņēmējam, kurš tādējādi uzņemas individuālu atbildību, kas dažkārt, kā redzams šajā lietā, var radīt situācijas, kad īpaši tiek kaitēts viņu interesēm un par kurām tie nav obligāti padarāmi atbildīgi, un iepriekš minētais, ņemot vērā, ka viņi darba tiesiskajās attiecībās ir vājākā puse, nevar būt vienaldzīgi publiskajām varām. Tā tas nav arī no Savienības tiesību viedokļa, ja šo ne tik labvēlīgo nosacījumu galu galā rada atšķirīga attieksme tikai un vienīgi pret personām, kuras nedzīvo kādas dalībvalsts teritorijā vārda tiešā nozīmē.

76. Īsumā sakot, Nīderlandes likumdevējs, lai arī noteikti par īpatnēju uzskatamā jomā, ir izvēlējies no darba ņēmēju brīvas pārvietošanās viedokļa izteikti aizdomīgu diferencēšanas kritēriju [29]. Tas turklāt šādi rīkojies apstākļos, kad Ziemeļjūrā ieguves rūpniecībā veiktais darbs tiesību aktos tiek uzskatīts par veiktu Nīderlandes teritorijā saskaņā ar pašas valsts tiesībām, jo darba līgumu jomā ir piemērojamas Nīderlandes tiesības (*WAMN* 2. pants). Īsumā sakot, šajā kontekstā darba tiesisko attiecību saiknes ar Nīderlandes tiesībām ir it īpaši ciešas, un tādēļ tās neattaisno, ka tāds papildu nosacījums kā darba ņēmēja dzīvesvieta ir šķērslis algotu darbinieku pārvietošanās brīvībai Savienības teritorijā.

77. Turklāt izvērtētā darba tiesisko attiecību saikne, pēc manām domām, ir vairs ne tikai atbilstoša – kā Tiesa uzskata gadījumos, kad ārvalstīs ir strādāts pie dalībvalstī rezidējošiem darba devējiem [30] –, bet gan ārkārtīgi atbilstoša, ņemot vērā, ka šajā gadījumā kontinentālais šelfs funkcionāli ir pielīdzināts valsts teritorijai. Uzskatot teritoriju par telpisko jomu, kurā valsts suverēnā vara izpaužas, īstenojot tai

28 — Lieta C-282/91 (*Recueil*, I-1221. lpp., 16. punkts).

29 — Aizdomīgs nosacījums, uz kuru arī citā kontekstā esmu norādījis secinājumos lietā C-503/09 *Stewart*, 36. punkts, un kam ir nozīme arī šajā lietā, pat ja A. Saleminkam ir Nīderlandes pilsonība. Protams, ka *Rechtbank Amsterdam* norādītie valsts tiesību akti galvenokārt lielā mērā attiecas uz ārvalstu darba ņēmējiem. Pat tik lielā mērā, kā norādījusi Komisija, ka pašreiz izskatīšanā atrodas pret Nīderlandes Karalisti, pamatojoties uz LESD 258. pantu, celta prasība (lietā C-141/10), kurā lūgts atzīt, ka minētā dalībvalsts nav izpildījusi savus pienākumus attiecībā pret Savienību, liegdama noteiktus sociālā nodrošinājuma pabalstus citu dalībvalstu valstspiederīgajiem, kuri tāpat kā A. Saleminks strādā Nīderlandes kontinentālajā šelfā esošajās naftas ieguves platformās un nedzīvo Nīderlandē.

30 — Skat. tostarp iepriekš minēto 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā *Habelt*, 122. punkts.

starptautiskajās tiesībās leģitīmi piederošās kompetences, dalībvalsts piekrastei pieguļošais kontinentālais šelfs ir tās teritorija minētajā izpratnē, proti, kā telpa, pār kuru tā īsteno ekskluzīvu kompetenci šajā gadījumā tās saimnieciskajai izmantošanai nodibināto darba tiesisko attiecību jomā. Savukārt valsts "teritorija" šajā konkrētajā izpratnē Savienības tiesību piemērojamības mērķiem ir arī Savienības "teritorija".

78. Ievērojot šo atbilstību, uzskatu, ka atliek vienīgi piemērot patstāvīgo judikatūru saistībā ar Regulu Nr. 1408/71. Tādēļ saskaņā ar 1990. gada 3. maija spriedumā lietā *Kits van Heijningen*[31] teikto jāatgādina, ka, izvirzot nosacījumus tiesībām būt piederīgam kādai sociālā nodrošinājuma sistēmai, dalībvalstis nedrīkst noteikt, ka to tiesību aktus "nepiemēro personām, kurām tie jāpiemēro [..] saskaņā ar Regulu Nr. 1408/71".

79. Toreiz tika nospriests, ka "regulas 13. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir skaidri noteikts, ka kādā dalībvalstī algotu darbu strādājoša persona ir pakļauta šīs valsts tiesību aktiem arī tad, ja tā dzīvo citas dalībvalsts teritorijā. Šai tiesību normai nebūtu iedarbības, ja dzīvesvietas nosacījums, kas dalībvalsts, kuras teritorijā veikts algotais darbs, tiesību aktos noteikts dalībai tajā paredzētajā apdrošināšanas sistēmā, varētu tikt izmantots pret 13. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētajām personā m. Attiecībā uz šīm personām 13. panta 2. punkta a) apakšpunkta rezultātā dzīvesvietas nosacījums tiek aizstāts ar nosacījumu, kas pamatots uz algota darba veikšanu attiecīgās dalībvalsts teritorijā".

VII – Secinājumi

80. Saskaņā ar iepriekš izklāstīto ierosinu Tiesai uz *Rechtbank Amsterdam* uzdoto jautājumu atbildēt šādi:

Kopienu tiesību normām, kuru mērķis ir nodrošināt darba ņēmēju brīvas pārvietošanās īstenošanu, it īpaši Regulas Nr. 1408/71 I un II sadaļas noteikumiem, kā arī EK līguma 39. pantā un 299. pantam (tagad – LESD 45. pants un LES 52. pants, skatot to kopā ar LESD 355. pantu) ir pretrunā, ka darba ņēmējs, kas ārpus Nīderlandes teritorijas šā vārda tiešā nozīmē strādā pie Nīderlandē reģistrēta darba devēja uz kontinentālā šelfa Nīderlandes zonā nostiprinātas iekārtas, nav apdrošināts saskaņā ar algotu darbinieku obligātās apdrošināšanas valsts sistēmu tāpēc vien, ka viņš dzīvo nevis Nīderlandē, bet gan citā dalībvalstī, pat ja viņam tiek piedāvāta iespēja noslēgt brīvprātīgu apdrošināšanu.

31 — Lieta C-2/89 (*Recueil*, I-1755. lpp., 20. un 21. punkts).